

Ekstra Bladet starter i dag her på Vinduet en ny serie med fællestitlen 'Min favoritkrimi'. Vi har bedt en række danskere fortælle om den krimi-forfatter, de synes bedst om, den detektiv-figur, de har fundet mest fascinerende, eller den krimi-bog, der har optaget dem mest.

Den første artikel i denne serie er skrevet af Dan Turéll, der fortæller om den franske forfatter Simenon, som har bidraget med en kæmpeproduktion i denne genre, primært med politikommissær Maigret som hovedfigur.

AF DAN TURELL
forfatter

Hvis man spurgte et større antal hengivne — for nu ikke at sige fanatiske — kriminallesere, hvad de først og fremmest forlanger af en god kriminalroman, så ville (vil jeg vædde på) ni ud af ti som med én mund svare: 'Spænding!'

Det er derfor et af kriminal-litteraturens mest poetiske paradokser, at en af de mest beundrede (og mest solgte) forfattere i genrens historie, Georges Simenon, i traditionel forstand overhovedet ikke er spændende.

Der er ingen rasende biljagter, ingen synderlige skudscener i Simenons romaner — ikke flere, i hvert fald, end det nødvendige minimum, der skal til for at sætte en handling i gang. Og jagten på morderen er kun sjældent et hovedmotiv — ofte ved man lige fra starten *whodunit*.

INDTRÆNGEN I ET MENNESKE

Nej, Simenons spænding og styrke ligger et helt andet sted, et sted, hvor kun de færreste af hans kriminelle kolleger kan være med. Den ligger i mennesker, og jeg tillader mig at kursivere ordet, fordi menneske, rigtige fuldblods stinkende mennesker, er så sjældne i kriminalromaner. Selv gode, anerkendte navne som Rex Stout, John Dickson Carr, Ellery Queen — og så specielt udpræget en Agatha Christie, en Ngaïo Marsh — har altid været tilfredse med at skrive deres historier ud fra pap-modeller af mennesker, papmaché-masker, der svarer til de gammeldags geografi-bogers oplysninger om, at finnerne drikker træsprit og stikker med knive.

I de to tredjedele af kriminal-litteraturen er det således én gang for alle opløst, vedtaget og accepteret, at oberster er bryske, sagførere snedige, butlere værdige, skuespillere (og kunstnere i det hele taget) overspændte og lidt sygelige, politifolk samvittighedsfulde, men dumme — etc., om og om igen. Selv om nogen havde energi til at gennemlæse Agatha Christies samlede værker, ville det være noget nær umuligt for vedkommende at se nogen forskel på nogen af fruens halvt hundrede forskellige præster. De er, som kunstnerne og køkkenpigerne, ens alle sammen. De er, som de nu skal være.

Og det gælder altså, som antydet, ikke blot Agatha Christie.

Hos Simenon har det aldrig været sådan. Hvad en Simenon-bog, hvad faktisk hver eneste Simenon-bog handler om, er en indtrængning i et menneske — i et menneske eller i et miljø.

(Tegning: Peder Bundgaard)

kendsgæringer, det er hans métier, men han samler også billeder, dufte, udsigter, fornemmelser. Han finder den myrdedes stamcafé, og når han opdager, at den myrdede — ganske som han havde ventet — drak hvidvin fra landet, er hans glæde uden ende.

Ikke fordi glæde — eller humor — er noget udpræget træk hos Simenon, tværtimod. Over alle hans bøger hviler en melankoli, en blå mundharpe-melankoli, en slags undertone af 'Sådan er det' — *C'est la vie*, som det hedder på hans eget skriftsprog. Livet er vanskeligt, menneskene er ikke engle, ingen er — og de fleste tumler rundt som tilfældige ofre for deres egne eller andres drifter og illusioner. Simenon er ganske illusionsløs.

EN FANDEN AF EN IAGTTAGER

Men, eller måske netop derfor: Simenon er en fanden af en iagttager. Ud fra den myrdede, må man forestille sig, opstår for Maigret (som for hans skaber) en husstand, et liv, en atmosfære — til sidst et miljø. Og dette miljø er i ni af ti tilfælde et kvarter i Paris — et Paris, som efterhånden er fuldstændig dækket af Maigret-historier, et Paris, hvor man i dag kan vandre fra gade til gade og tænke, at dér løste Maigret det mysterium, dér det...

Blandt mennesker kan ofte senere tænke på og aldrig helt kan slippe.

Man kunne måske sige, at Maigret er en spion i livet. En art miljø-spion. En tålmodig udforsker af mennesket i alle aldre og køn, mennesket med alle sine bizarre vaner og veje.

Og da vi ser alt igennem Maigrets øjne og igennem røgskyerne fra hans pibe, kommer også spændingen til at ligge dér, i den voksende intimitet. Vi véd så meget om Maigret, vi hærdede læsere. Vi kender hans kone, Louise, vi véd, hvordan de traf hinanden (og hvor gernert han var dengang!), hvordan de bor på Boulevard Richard-Lenoir, hvad de spiser, hvorfor de ikke har børn. Vi kender Maigret, som vi kun kender vore bedste venner. Vi véd, han er ved at blive sur på siden, før han bliver det.

Derfor også dette skift i handlings-spændingen. Fordi Maigret-bøgerne i sig selv er et univers, et uferligere univers, betyder det mindre, hvem morderen er. Dét, der tæller, er nok så meget, hvilken kollega Maigret vil samarbejde med i denne sag, hvad han vil drikke hvorhenne, hvilke måltider han får. Vi følger bestandigt den store tunge

mand, vi går i skyggen af hans skuldre og kikker med på hele hans Paris.

Dét er Simenons genstreg: En mand, hans by og de mennesker, der bor i den. En *chanson* fra kjerne til kontorerne, fra biografierne til bordellerne. Et Paris, der kan måle sig med en Balzac.

RASENDE ARBEJDSFEBER

Simenon er født 1903 i Liege, hvor hans forældre drev et pensionat. En officiel biografi siger: 'Som 17-årig udgav han sin første bog, og de følgende ti år udsendte han 200 romaner under 16 pseudonymer. Fra 1930 har han skrevet under sit eget navn.'

De 200 romaner fra for 1930 var *hack-work*, cowboy-historier og drengesæfter, kiosk-bøger af alle arter i én stor bunke — for at lære teknikken. Produktionen efter 1930 er sådan ca. opgjort til omkring 100 Maigret-bøger og ca. 120 andre romaner — næsten alle sammen også kriminalhistorier, men som regel med vinklen direkte på forbrøderne, på hvad der foregår i og omkring morderen.

Produktionen er en af de største, man har hørt om — her kan vist kun de færreste forfattere følge med. Men Simenon skrev i sine bedste arbejdsår fire-fem romaner om året, og han skrev dem ofte på et par uger, som i en rasende arbejdsfeber.

Han har aldrig fået Nobelprisen, for han er ikke fin nok. Han skriver jævnt og ligetil, i et sprog, enhver kan forstå, om almindelige mennesker fra de laveste til de højeste, om deres forskellige måder at leve på, og om hvor deres individuelle grænser går i givne situationer.

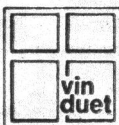
Men har han ikke fået kritik og de højbrændes anerkendelse, har han dog fået sine kollegers — og ikke mindst folkets, læsernes. Simenons samlede salgstal er formidable — bare på så lille et sprogråde som dansk er der udkommet rundt regnet 150 titler. Man kan altid regne med at finde en Simenon i kiosken på enhver jernbanestation eller lufthavn Verden over. Simenon er nemlig, Maigret eller ikke Maigret, på én gang god brugs-litteratur og stor poesi.

HAN HAR GJORT SIT

Han skriver ikke mere, den snart 80-årige, han har trukket sig tilbage og lever vistnok efterhånden et eremit-liv. Han synes at mene, han har gjort sit.

Vi er mange, der er enige med ham. For nu at sige det meget mildt.

SIMENON CHANSON

Dét Simenon gør er, at han bruger mordet som brækjern eller daseåbner over for verden. Et mord sker, vel, og hvad så?

Så kommer politiet, og politiet er politikommissær Maigret, Jules Maigret, den store tunge mand fra Quai des Orfèvres. Han har ikke lup og fingeraftryk-udstyr med, han har bare sin pibe og sin nysgerrighed. Og han

tilbringer det meste af sin tid med at se.

Han ser på den afdøde og den afdødes bolig, snuser sig frem i spisekammeret, sniffer i soveværelset, betragter bøger og blade — og forsøger at leve sig ind i afdødes psykologi. Hvordan er en mand, der bor sådan, spiser sådan, sover sådan, har det arbejde? Hvordan får sådan en mand sin tid til at gå i

øvrigt? Har han mon spillet på travbanen? Har han mon haft en stamcafé, hvor man plejede at komme ind om eftermiddagen ved femtiden for at få et lille glas? Hvad drak han mon?

Maigret lurer. Maigret ville i sin tid have været læge, men havde ikke råd til studiet, og dog er han blevet en slags læge, i hvert fald en psykiater. Maigret samler